

3DE BOSMEMORANDUM 1999

21ste WEEK VAN HET BOS

Het bos gepland

De Week van het Bos is een uitermate geschikt moment om de toestand van ons Vlaamse Bos te evalueren op basis van de bosgebeurtenissen van het afgelopen jaar. In dit bosmemorandum wil de Vereniging voor Bos in Vlaanderen voor de kersverse Vlaamse minister van leefmilieu en landbouw een paar krachtlijnen meegeven voor een goed bosbeleid. Net als minister Kelchtermans vroeger zal Vera Dua hiervoor kunnen rekenen op ons jaarlijks memorandum als kritische evaluatie van het bosbeleid.

BOODSCHAP VAN HOOP :

Met de regeringswissel wil dit bosmemorandum een boodschap van hoop brengen: Hoop op een betere bosbescherming, hoop op de – te lang uitgestelde – bosuitbreiding, hoop op participatie van de bossector aan het beleid van de open ruimte, hoop op een beter en planmatig Vlaams bosbeleid en hoop op een Vlaams bosbeleid inzake Tropisch bos.

- Essentieel is de goedkeuring van het ACTIE-plan bosbouw en het vrijmaken van de nodige middelen om onmiddellijk van start te gaan met de realisatie ervan.
- Het bosuitbreidingsbeleid moet een stevige impuls krijgen met effectieve realisaties op het terrein en door de aanleg van stadsrandbossen. Starten met de aanleg van het pilootproject in de Kortrijkse Preshoek is cruciaal. Daarnaast moet een totaal nieuw instrumentarium worden uitgebouwd om bosuitbreiding te implementeren. Dit kan door het instellen van een onafhankelijke bosuitbreidingscel met privé-participatie dat middelen en instrumenten uitwerkt en ter beschikking krijgt om de Vlaamse bosuitbreidingsdoelstellingen te realiseren.
- Uitvaardigen van uitvoeringsbesluiten om van het moratorium op ontbossing een werkbaar instrument te maken. Hiertoe moet een bossenfonds worden opgericht om de compenserende bebossing te realiseren.
- Een degelijk kader scheppen waardoor NGO's die het maatschappelijk bosbelang verdedigen kunnen participeren aan het beleid van de open ruimte o.a. door afvaardiging binnen de Vlaamse Mina-raad.

V B V

Deze 21ste Week van het Bos focust op de planmatige realisatie van nieuwe bossen. Dit is één van de belangrijkste noden in het Vlaamse boslandschap. Met een bosindex van 8%, in Oost- en West-Vlaanderen zelfs minder dan 4%, horen we tot de bosarmste streken ter wereld. Zeker als we dit in relatie brengen met de bevolkingsdichtheid. Steeds meer mensen zoeken ontspanning en rust in onze bossen. De bestaande stadsbossen, zoals het Zoniënwoud, ontvangen jaarlijks 500.000 tot 1.000.000 bezoekers die er komen wandelen, genieten van de natuur, paardrijden, fietsen, spelen... Dit zijn betere cijfers dan om het even welk museum in Vlaanderen kan voorleggen. Dat een bos ons landschap verfraait, een positieve invloed heeft op ons leefklimaat en prachtige natuurgebieden zijn is hierbij nog niet in rekening gebracht. De laatste tijd groeit meer en meer de overtuiging dat potentiële nieuwe investeerders zich ook laten leiden door het groene karakter van een streek om initiatieven te ontwikkelen. De schamele budgetten en het povere instrumentarium dat de overheid tot nu toe heeft ingezet om de bosuitbreidingsplannen te realiseren zijn hallucinant. Van de nieuwe regeringsploeg verwachten we een vernieuwend bosbeleid.

Zoals elk jaar wordt ons bosmemorandum opgebouwd op basis van de drie basisdoelstellingen van de Vereniging voor Bos in Vlaanderen m.n. Bosbehoud, bosuitbreiding en multifunctioneel natuurgericht bosbeheer. Dit jaar vragen we voor het eerst ook aandacht voor het bos in de Tropen. Vlaanderen blijkt hier geen enkel beleid rond te voeren. Onaanvaardbaar volgens de werkgroep Tropisch Bos van de VBV.

BOSBEHOUD

De Vereniging voor Bos in Vlaanderen juicht de doelstellingen van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen inzake bosuitbreiding toe. Een effectieve toename van de beboste oppervlakte kan echter maar daadwerkelijk gerealiseerd worden indien onze bestaande bossen beschermd zijn tegen vernietiging. In het zogeheten vuilbakdecreet werd het kersverse **moratorium op ontbossing** dusdanig **afgezwakt dat we vrezen voor grootschalige ontbossingen**. In de harde gewestplanbestemmingen zal bos opnieuw plaats moeten ruimen voor bakstenen en beton. En dit zonder rekening te houden met het feit of hun aanwezigheid daar cruciaal is om de leefbaarheid van de streek te garanderen. Het verontrust ons dat we over dit thema niets terug vinden in de regeringsverklaring.

Een magere troost is wel het feit dat de wetgever erkend heeft dat de bosoppervlakte in Vlaanderen niet verder mag afnemen en daarom iedere ontbosser verplicht een even groot stuk nieuw bos aan te leggen. De Vereniging voor Bos in Vlaanderen hoopt dan ook dat er zeer spoedig werk zal worden gemaakt van het **uitvoeringsbesluit waarin deze compensatieplicht wordt geregeld**. Ontbossers die niet in staat zijn te zorgen voor compenserende aanplantingen moet de mogelijkheid worden geboden hun verplichtingen over te dragen op voorwaarde dat voldoende kwaliteitsgaranties worden ingebouwd. Daartoe kan een **Bossenfonds** worden opgericht dat in staat voor de realisatie van structureel en planmatig doordachte compenserende bebossingen. Het is voor de VBV echter onaanvaardbaar dat dit Bossenfonds zou worden aangewend om de geplande bosuitbreiding te helpen financieren. Om dit laatste te realiseren dienen additionele middelen te worden gegenereerd.

De Vereniging voor Bos in Vlaanderen zal er blijven op toe zien dat de huidige wetgeving inzake bosbescherming daadwerkelijk wordt toegepast. Wij hebben het voorbije jaar nog meermaals moeten vaststellen dat er ondanks het moratorium op ontbossing verschillende vergunningverlenende overheden illegale ontbossingen hebben toegestaan. **De minister van leefmilieu moet samen met de minister van ruimtelijke ordening maatregelen treffen om onrechtmatig toegekende ontbossingsvergunningen in de toekomst uit te sluiten.**

BOSUITBREIDING

De voorgaande beleidsploeg muntte uit in het vooropstellen van bosuitbreidingsdoelstellingen. Zowel in het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen als in het 2de Vlaamse milieubeleidsplan werden concrete cijfers voor bosuitbreiding vastgelegd. De Vlaamse overheid heeft zich ertoe verbonden om tegen 2007 10.000 ha ecologisch verantwoorde bosuitbreiding te realiseren en 10.000 ha bijkomend bosgebied aan te duiden in de gewestplannen. Daarnaast zal tevens werk worden gemaakt van 10.000 ha bebossing binnen de agrarische structuur, ter uitvoering van de Europese Verordening inzake bebossing van landbouwgronden. De duidelijke maatschappelijke relevantie en brede consensus ten spijt, bleven deze veelbelovende doelstellingen ook het voorbije jaar dode letter.

De VBV vraagt met aandrang dat de nieuwe regering wel de vereiste daadkracht zal opbrengen. De regeringsverklaring en de eerste signalen over de resultaten i.v.m. de begroting zijn alvast hoopgevend. Zo beklemtoont de regeringsverklaring het belang van stadsbossen en bevat het een duidelijk engagement voor de integrale realisatie van de ecologisch verantwoorde bosuitbreiding conform het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen. Daarnaast verneemt de VBV dat reeds in de begroting voor volgend jaar bijkomende middelen worden vrijgemaakt voor bosuitbreiding. Onze vereniging hoopt op een nieuwe start en wil, met de meest recente ontwikkelingen als uitgangspunt, enkele randvoorwaarden en bekommernissen onder de aandacht brengen.

Het voorzien van **extra financiële middelen is slechts een eerste stap** in de richting van een dynamisch en effectief bosuitbreidingsbeleid. Het recent gewijzigde bosdecreet bepaalt dat de Vlaamse regering de nodige maatregelen moet nemen om zoveel mogelijk doelgroepen te betrekken bij bebossingsprojecten. De praktijkervaringen met de lopende stadsbosprojecten bevestigen de noodzaak van een dergelijke aanpak. Deze principes in de praktijk brengen is slechts mogelijk door het inzetten van gespecialiseerde mensen en het ontwikkelen van een **aangepast instrumentarium**. Het **voorzien van een Vlaamse bosuitbreidingscel die een concreet stappenplan i.v.m. de realisatie van nieuwe projecten met een duidelijke timing** moet realiseren is volgens de vereniging een goede richting om op dit vlak een vernieuwend en dynamisch beleid te realiseren. Deze bosuitbreidingscel moet onafhankelijk kunnen werken en moet naast de instrumenten en de middelen van de overheid ook zoeken naar privé-participatie. De gewenste bosstructuur die reeds in 1996 door de afdeling Bos & Groen werd opgesteld kan ze als leidraad hanteren.

Onze vereniging is van mening dat in de verdere uitwerking van de bosuitbreidingsdoelstelling minimaal volgende ambities aan bod dienen te komen. Ten eerste moet **elke grote stad** een eigen **recreatief stadsbos** ter beschikking hebben voor haar inwoners. Ten tweede dienen **nieuwe grote regionale bossen** met duidelijke natuurbehoudsaccenten kunnen ontwikkelen. Deze moeten kaderen binnen een functionele bos- en natuurstructuur. Voor **elke gemeente** moet een **speelbos** beschikbaar komen.

De VBV wil wijzen op de mogelijkheden om via de **realisatie van CO₂-bossen met particuliere middelen**, bij te dragen aan de bosuitbreidingsdoelstellingen. De intercommunale Regionale Milieuzorg kreeg de Groene Wimpel van onze vereniging voor de aanleg van het eerste Vlaamse CO₂-bos. In het protocol van Kyoto worden bossen immers aangeduid als belangrijke koolstofreservoirs. De VBV stelt vast dat de organisatie van een **Groenfonds** is opgenomen in het ontwerp Actieplan Bosbouw. Via een dergelijk financieringsinstrument kan een belangrijke hoeveelheid middelen worden gegenereerd, complementair aan de budgettaire inspanningen van de Vlaamse overheid.

Gemeenten die bosuitbreidingsplannen hebben moeten hiervoor ondersteuning krijgen. Dit kan opgenomen worden in een volgend milieu-convenant.

Wij tekenen graag aanwezig voor de volgende Week van het Bos en hopen minister Vera Dua dan te feliciteren met concrete resultaten op het terrein.

MULTIFUNCTIONEEL BOSBEHEER EN -GEBRUIK

Het meervoudige nut van ons Vlaams bospatrimonium is decretaal vastgelegd in het bosdecreet. De recente wijzigingen bieden een goede basis om dit multifunctionaliteitsprincipe nog verder gestalte te geven.

Het gewijzigd bosdecreet kent een sleutelrol toe aan de **bosgroep**. Deze moet het bosbeheer op een kwalitatief hoger niveau tillen waardoor de verschillende functies beter tot haar recht zullen komen in het bos. De VBV is overtuigd van de sterke meerwaarde die een goed functionerende bosgroep kan betekenen en vraagt dan ook dat **werk wordt gemaakt van de nodige uitvoeringsbesluiten** voor het operationaliseren van deze structuren.

Een tweede belangrijke aanpassing aan het bosdecreet betreft de **toegankelijkheid**. Alle privé-bossen worden nu toegankelijk gesteld, tenzij de privé-boseigendom duidelijk en expliciet wordt afgesloten. Deze aanpassing wordt door de vereniging toegejuicht en is een belangrijke vooruitgang voor de burger op zoek naar mogelijkheden om zich in een gezond en groen kader te ontspannen. Hoewel alle openbare bossen, op uitzonderingen zoals de bosreservaten na, ook voordien toegankelijk waren is er nog heel wat werk aan de winkel. Zo ontbreekt het aan een moderne **recreatieve visie** om recreanten een aangenaam bosbezoek te gunnen. De vereniging waarschuwt dat recreatiebeleid nog te veel blijft hangen bij het plaatsen van gebods- en verbodsborden. Vlaanderen heeft nood aan een offensief recreatiebeleid in de open ruimte. De burgers moeten meer mogelijkheden krijgen om in harmonie met de natuur te genieten van onze open ruimte. Er moet snel werk gemaakt worden van **een analoge toegankelijkheidsregeling voor alle natuur- en bosgebieden**. Op termijn moeten we streven naar een uniforme toegankelijkheid van de open ruimte.

Een ander pijnpunt is de **gebrekkige communicatie** van de overheid i.v.m. haar bosbeleid. De Week van het Bos is een heel waardevol initiatief maar sterk onvoldoende om een ruime groep van mensen toegang te geven tot het bosbeheer en het bosbeleid. **In elke houtvesterij moet een informatie-ambtenaar** worden aangesteld die verantwoordelijk is voor de communicatie, participatie en educatie i.v.m. onze bosdomeinen. Op die manier kan de moeilijke maar uiterst belangrijke boodschap van multifunctioneel en duurzaam bosbeheer en -gebruik door de bosgebruikers, -beheerders en -eigenaars van onderuit vorm gegeven worden.

Tenslotte bepaalt het bosdecreet in haar gewijzigde vorm eveneens dat de Vlaamse regering **criteria voor duurzaam bosbeheer** zal vaststellen. Het advies van de Mina-raad inzake deze criteria vormen een goede basis maar moet nog verder worden geconcretiseerd.

De **beheersvisie van de afdeling Bos & Groen** om het beheer van de openbare bossen verder te optimaliseren is een heel noodzakelijk initiatief. Dat deze beheersvisie via overleg met het natuurbehoud tot stand kwam is positief. Een breed maatschappelijk debat i.v.m. de beheersvisie moet mogelijk worden gemaakt. De buitendiensten van de afdeling Bos & Groen moeten de beheersprincipes echter **reeds rigoureus toepassen**. Er moet gezocht worden naar mogelijkheden om de beheersvisie op te leggen aan alle openbare bouseigenaars en naar de privé-eigenaars die in het VEN komen te liggen. Voor hen zal een economische compensatie in bepaalde gevallen noodzakelijk zijn.

Tropisch Bos

De werkgroep Tropisch Bos van de Vereniging voor Bos in Vlaanderen vraagt dat de Vlaamse overheid initiatieven neemt om een beleid op te starten i.v.m. bos in het buitenland. Het kan niet dat een land als België en een regio als Vlaanderen totaal geen steunprogramma's heeft t.a.v. bosbescherming in de Tropen. Hier kan best worden ingespeeld op kleinschalige door de lokale bevolking gedragen projecten.